



226254 - Fıkıhî bir mezhebe bağlanmak kendi başına ayırıcılık değildir

Soru

Meşhur âlimlerden biri konuşmasının içinde: Müslümanlar neden bu kadar gurup ve cemaatlara bölünmüşler? Bu Hambelî, O Şafii, şu Malikî, öteki Hanefî, diğeri Selefi.. Eğer mutlaka bir mezhebe bağlanmak gerekiyorsa dinin peygamberi olması itibarıyla neden “Muhammedî” demiyoruz? Nitekim O’na nispet olmak daha hayırlı olmayacak mı, ya da Allah’ın bizi isimlendirdiği gibi Müslüman ismi yeter değil midir?. bu âlimin sözleri hakkında fikriniz nedir?

Detaylı cevap

Allah’a hamd olsun.

Ümmetin parçalanması ve bölünmesine sebep olarak fıkıhî mezheplerin gösterilmesine birkaç sebepten dolayı katılmıyoruz: Birincisi: Her intisap tefrika ve hilaf’a sebep olabileceği gibi aldığı isim ve tanımı çerçevesinde de kalması mümkündür. Hatta Kur’an ve Sünneti Nebvî ile sabit olan şer’î intisap dahi tefrika ve çekişmeleri “cahiliye davası” na dönüşebilir. Örneğin Muhacirden biri Ensâr’dan birinin arkasına bir tekme vurduğunda, Ensârî imdat ey ensârîler! Dedi. Muhacir de imdat ey muhacirler! Dedi. Rasulullah sallallahu aleyhi vesellem bunları işittiğinde şöyle dedi: “Cahîliye davasına mı dönüyorsunuz? Onu bırakın çünkü kokuşmuştur.”[1] Şer’î terim olarak kokuşmak, fitneye hazırlık yapmak, ister hak ister batıl üzere, nefis ve kabileye yardım etmek, mutlak milliyetçiliğe dönüşebileceğinden ve hak ve adalet terazisinden göz yummak insan için mümkündür.

İkincisi: Bundan yola çıkarak fıkıhî bir mezhebe bağlanmak kendi başına ayırıcılık değildir. Ayırıcılık, bir mezhebe yanlış ve taassup üzere tabi olanlar arasında olur, mezhep îmamına taassupta bulunarak mescitlerde kargaşa çıkarmak, başka mezheplere laf atmak, başka mezheplerin amellerini küçük ya da hatalı görmek, başka mezheplere bağlananlara karşı kendini yüce gösterip dil uzatmak ayrılığa neden olmaktadır. İşte bu tür taassup fıkıhî bir mezhebe bağlanmak kötü tefrikaya dönüştürüyor. tarihte bazı mezhep müntesipleri bu hataya girmiştir.



Ancak Allah’a hamdolsun akımın genel ve büyük çoğunluğu bütün İslam fukâhâ’larından istifade etmek için kalpler birleşmiştir.

Üçüncüsü: Fıkhi mezheplere intisap olmak, ümmetin cesedinden kopmuş ya da yanlış inanç fırkaları değildir. Bilakis bunlar nasları anlamak, naslar arasındaki ilişkileri belirlemek ve şeriatta fikhın kaynaklarını belirten farklı ekollerdir. Çünkü fıkıhta şerîat esaslarının riayet edilmesi, ümmete rahmet olarak gelmiş, şerîat servetinin “îctîhad” çerçevesinden asla çıkmayan olgudur. Temeli Rasulullah sallallahu aleyhi vesellem’in daha hayattayken sahabelerinin ihtilaf anındaki ikrarından çıkarmak istedikleridir. Örneğin; Rasulullah sallallahu aleyhi vesellem: “Hiç biriniz ikindi namazını Beni Kûreyze’ye varmadan kılmasın”[2] hadisindeki sahabelerin farklı anlamalarıdır. Diğer örnek ise; Allah Resûlünün: “Bana bir defter getirin ki, size benden sonra asla dalalet düşmeyecek bir yazı yazayım”[3] demiştir. Sahabeler söz konusu iki hadisi farklı yorumladıkları halde aralarında bir ayrılık ve zıtlık oluşmamıştır.

Bu nasların anlaşılmasıyla ilgili ihtilafa düşmüş hiçbir gurubu eleştirmemiştir. Bu farklı yorumlar içtihat yöntemlerinin esaslarının riayet edilmesi koşuluyla bu vazifenin meşruiyetine delalet etmektedir.

Peki, bu isimlendirmeler: Hanefî, Malikî, Şafî, Hanbelî, nereden çıktı? Fakîhin Fıkhnın hangi medreseden aldığını kolaylaştırmak için almıştır, fikhî görüşlerinin esaslar üzerine bina ettiği kurallar ayrıca uzun konuların kısaltılması amacı taşımaktadır.

Nitekim bu fikhî medreselerin kökleri İbni Cevzî’nin “İ’lamu’l-Muvekiin an Rab’il Alemîn” kitabında belirttiği üzere birinci asırda bilinen ve meşhur olan Sahabe-i Kiram’ın medreselerine dayanmaktadır.

Medine ehlinin ilmi Zeyd b. Sabit ve Abdullah b. Ömer’ e. Mekke Ehlinin ilmi: Abdullah b. Abbas’a, Irak Ehlin ilmi: Abdullah b. Mes’ud’un arkadaşlarına dayanmaktadır.[4]

“Kısacası Rasulullah sallallahu aleyhi vesellem’in Sahabelerinin mezhepleri bile değişiklik göstermektedir. Tabiinler de güçlerinin yettiği kadar onlardan aldılar. Allah Resulü ve sahabe den işitilenler kayda alındı. Konular, güçleri nispetince toplandı, bazı görüşleri diğerlerine tercih ettiler,



işte böylece her tabiin âlimin kendine özel bir mezhebi meydana geldi, sonra her memleketin bir imamı oluştu, örneğin Said b. Museyyib ve Salim b. Abdullah b. Omer Medine de, onlardan sonra Zuhri, Kadî Yahya Said, ve Rabia b. Abduurahman imam olarak hizmet ettiler.

Ayrıca Ata b. Ebi Rebah Mekke de.

İbrahim Nah'î ve Şa'bî, Kûfedede.

Hasan-i Basrî Basra'da.

Tavûs b. Kîsan Yemen'de.

Mekhûl Şam'da imam olarak ilim yaydılar.

Yüce Allah bir takım insanları onların ilimlerine muhtaç ettirdi, o imamların ilimlerine âşık oldular, onlardan hadis, sahabe fetvaları ve görüşleri aldılar. Bu âlimlerin mezhepleri ve araştırmaları kendilerine özgüdür, onlardan fetva istendi ve şerî meseleler onlara sorulmaya başlandı.

Said b. Meseyyib ve İbrahim Nahaî benzerleri fıkhnın bütün konularını topladılar, onların her konu için seleften alma yöntemleri vardı.

Said b. Meseyyib'in arkadaşları ilim almak için fıkhta en sağlam olan Haremeyn halkına gidiyorlardı, mezheplerinin temeli; İmam Omer ve İmam Osman Radiyallahu anhu nun fetavaları ve hükümleri, Abdullah b. Omer, Aişe, İbni Abbas ve Medine kadılarının fetvalarıdır. önce toplayabildiklerini topladılar daha sonra da derinlemesine araştırdılar

İbrahim ve arkadaşları Abdullah b. Mes'ûd'un ashabının fıkhta en sağlam olduğuna kanaat getirirlerdi.

Ebu Hanife'nin mezhebinin temeli Abdullah b. Mes'ûd ve ashabının fetvaları, Ali Radiyallahu anhu 'nun fetvalarıdır, Şureyh ve kûfe kadılarının fetvaları üzerine kuruludur. Ebu Hanife bu sahabelerden toplayabildiğini topladı, daha sonra Medine halkının ve Medine eserleri hakkında yaptıklarının aynısını yaptı, onların çıkardığı hükümler gibi hükümler çıkardı, sonunda kendisine fıkhnın her konusunda bir özet çıkmış oldu.[\[5\]](#)



Bu nakilleri aktarmamızda ki hedef: Fikhî mezheplerinin hakikatini çıkartmak ve onların örnek sahabî ve tabiinin mezheplerinin birer devamı olmaları olup, İslam’da kendilerince çıkartmış oldukları şeyler olmadığını belirtmektir. çizilmiş yolda kaldığı müddetçe ümmet için de tefrikada değildir. yani bu fikhî bilgileri içtihad derecesine ulaşınca kadar öğrenmek, bilgilenmek, daha sonra onlarla ibadet etmek için birer vesiledir. Ancak bu oran gelişip fırka ve taifeler oluşturup her biri hoşuna gideni için taassup eder ve bu kurallara binaen dost düşman belirlese, bu çoğunluğa kanıp ümmetten uzak durup tümünün faziletlerini inkâr ederse, o zaman bu mensubiyet harama dönüşür, çirkinlik ve rezalet olur.

İbni Kudame Rahimehullah derki: dört mezhep gibi dinin ferî meselelerin imamların durumu kötü değildir. zira dinin ferî meselelerin de ihtilaf etmek rahmettir, ihtilaf edenler ihtilaflarında isabetlidirler, içtihatlarından ötürü sevap kazanmışlardır, ihtilafları geniş bir rahmettir, ittifakları ise kesin bir delildir.[6]

Şeyh ibni Useymin Rahimehullah Müslümanların birlikteliğini parçalayan, kalplerde ihtilaf yaratan, cemaatler batıldılar. Nitekim Müslümanların mezheplerde ihtilafları gibi ayrılığa neden olmayan cemaatlerin ise İslam’a hiçbir zararı yoktur. örneğin bunun mezhebi Hanbelî bu Şafî, bu Malikî, bu Hanefî kalplerde ihtilafları olmamak şartıyla bunda sakınca yoktur.[7]

Şeyh Salih el-Fevzan derki: Müslümanlar arasında kalmış belenmiş ve yazılmış her Ehli Sünnetin dört mezhepten birini kendine mezhep kabul eder ve bunlardan birine mensup olmaktan bir engel yoktur, bu Şafî, Hanbelî bu hanefî, bu Malikî denilmesinden bir zarar yoktur.

Bu lakaplar, eskiden beri âlimler arasında mevcuttur, hatta büyük âlimlere de böyle deniliyordu. örneğin İbni Teymiyye el-Hanbelî, İbnûl-kayyim el-Hanbelî, bunun benzerleri gibi, bunda sakınca yoktur. sadece bir mezhebe mensubiyetten bir engel yoktur, engel yoktur.[8]

Sitemizde birçok önemli fetvalarımızda, “Selefiye” ile isimlendirmenin az önceki açıklamalarımızdan bir farkı yoktur, eğer bu kelime fırka ve kargaşaya sebebiyet verip, ümmetten ve akidesinden ayrımcılık ve garipsenme vehmi bulunursa o zaman en iyisi: Allah’ın bizi isimlendirdiği “İslam” ismi üzerine kalmaktır.(191402), (125476), (101366)



En iyisini Allah bilir.

[1] Buharî, 4905,Müslim,2584.

[2] Buharî, 946,Müslim,1770.

[3] Buharî,114,Müslim,1637.

[4] İbni Cevzî'nin, İ'lamu'l-Muvekiin an Rab'il Alemîn,1,17.

[5] El-İnsaf,fî- beyani Esbabı'l İhtilaf, s, 30-33.

[6] Lam'atul-İtikad, s, 42.

[7] Likaul-Babil-Meftûh,87/ 19mektebetüş-Şamile, elektronik.

[8] Mecmu Fetava şeyh Salih b.Fevzan, (2,701)